

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาบทบาทของสถานศึกษาในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมครั้งนี้ ผู้ศึกษาสามารถสรุป อภิปรายผล และนำเสนอข้อเสนอแนะได้ดังนี้

5.1 สรุป

ตอนที่ 1 สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

จากผลการศึกษา พบว่า สถานศึกษาในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในบริเวณเขตชุมชนยังคงประสบปัญหาสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ ทั้งปัญหาขยะ ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาการจราจร ปัญหามลพิษทางอากาศ ปัญหาการใช้พลังงาน ปัญหาภูมิทัศน์ และปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สาธารณะ โดยสถานศึกษาแต่ละแห่งมีนโยบายและการจัดกิจกรรม โครงการต่าง ๆ เพื่อลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น โครงการขยะรีไซเคิล โครงการธนาคารขยะ โครงการรุ่งอรุณ โครงการดาวพิเศษ โครงการอนุรักษ์และประหยัดพลังงาน ฯลฯ ซึ่งแต่ละโครงการเป็นการดำเนินการร่วมกันของครู อาจารย์ นักเรียน พ่อค้าแม่ค้าในสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน บางโครงการเป็นความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น เทศบาล ชุมชน ซึ่งจากการให้กลุ่มตัวอย่างประเมินสิ่งแวดล้อมที่รู้สึกว่าเป็นปัญหามากที่สุด พบว่า ผู้ประกอบการและชนชั้นกลางประเมินปัญหาขยะว่าเป็นปัญหามากที่สุด ซึ่งเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการประเมินปัญหาที่มีความรุนแรงมากที่สุด ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุและการศึกษาที่แตกต่างกัน พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการประเมินปัญหาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการศึกษามีความสัมพันธ์กับการประเมินปัญหาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านผลกระทบของปัญหา พบว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบโดยตรงกับนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้มาติดต่อ ผู้สัญจร ผู้อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียงและสังคม ซึ่งจากการให้กลุ่มตัวอย่างประเมินผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมด้านที่เป็นปัญหามากที่สุด ในภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างประเมินผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรกคือ สุขภาพประชาชน โดยผู้ประกอบการประเมินผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมอันดับแรกคือ คุณภาพชีวิตของผู้ที่อาศัย ส่วนชนชั้นกลางประเมินผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมอันดับแรกคือ สุขภาพประชาชน และผู้ตอบแบบสอบถามประเมินปัญหา

สิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาว่า ล้วนก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพประชาชน การเป็นเมืองท่องเที่ยว ภูมิทัศน์ของเมือง และคุณภาพชีวิตของผู้อาศัย ซึ่งเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อม ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุและการศึกษาที่แตกต่างกัน พบว่า อายุและการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการประเมินผลกระทบของปัญหาสิ่งแวดล้อม

ด้านสาเหตุของปัญหา พบว่า เกิดจากการขาดระเบียบแนวทางการจัดการที่ชัดเจน บุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาขาดจิตสำนึก ระเบียบวินัย และความร่วมมือในการแก้ปัญหาาร่วมกัน ซึ่งจากการให้กลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาจากสิ่งแวดล้อมด้านที่เป็นปัญหามากที่สุดพบว่า ผู้ประกอบการและชนชั้นกลางวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาเป็นอันดับแรกคือการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว และเมื่อวิเคราะห์สาเหตุของปัญหากับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมด้านที่เป็นปัญหามากที่สุด พบว่า ปัญหาจัดการขยะมีสาเหตุมาจากการขาดกฎระเบียบที่รัดกุม ปัญหาน้ำเสียจากอาคารเรียน ปัญหาภูมิทัศน์ และปัญหาการใช้พลังงานมีสาเหตุมาจากประชาชนไม่มีส่วนร่วม ปัญหาน้ำเสียจากโรงอาหารและสถานประกอบการและปัญหาการจราจรมีสาเหตุมาจากผู้รับผิดชอบไม่ใส่ใจ ปัญหาอากาศเป็นพิษและปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่สาธารณะมีสาเหตุมาจากความเห็นแก่ตัว โดยเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบสาเหตุของปัญหา ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ ภูมิฐานะเดิมและที่อยู่อาศัยปัจจุบันที่แตกต่างกัน พบว่า อายุและที่อยู่อาศัยในปัจจุบันมีความสัมพันธ์กับการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนภูมิฐานะเดิมไม่มีความสัมพันธ์กับการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา

ตอนที่ 2 บทบาทในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

บทบาทในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษามี 2 ลักษณะ ได้แก่ บทบาทการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษาและบทบาทที่สถานศึกษามีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา โดยสถานศึกษามีการวางแผน การจัดแบ่งหน้าที่และบุคลากรที่รับผิดชอบ การควบคุมการประสานงาน การรายงานผลและการงบประมาณ ซึ่งการจัดการภายในสถานศึกษาจะมุ่งเน้นส่งเสริมให้ครูอาจารย์ นักเรียน พ่อค้าแม่ค้าในสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาและการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมร่วมกัน เพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่บุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้พบเห็น ชุมชนและสังคมภายนอก โดยพิจารณาถึงสภาพ ระดับความรุนแรงและลำดับความความสำคัญของปัญหา และดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ รวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดแทรกแนวคิด ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมแก่นักเรียนในทุกระดับชั้น เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและมีทัศนคติและ

ค่านิยมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนการจัดการสิ่งแวดล้อมภายนอกสถานศึกษาจะเน้นการประสานงาน การปฏิสัมพันธ์ ความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรและกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหา

สำหรับข้อเสนอในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อจัดการปัญหาพบว่า สถานศึกษาควร จัดสัมมนา อบรม หรือประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องทั้ง ครู อาจารย์ นักเรียน พ่อค้าแม่ค้าในสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน บุคคลในชุมชนใกล้เคียง ผู้นำชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับปัญหา สิ่งแวดล้อม เช่น เทศบาล เพื่อให้เกิดความตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อม ร่วมกัน และสร้างจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม หาแนวทางข้อปฏิบัติร่วมกันในการแก้ไขและ ป้องกันปัญหา ซึ่งจากการขอให้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องใน การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ประกอบการและชนชั้นกลางมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลของ การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นอันดับแรกคือ มีผลดีเพิ่มขึ้น โดยเมื่อวิเคราะห์การเปรียบเทียบ ความเห็นเกี่ยวกับผลของการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องระหว่างผู้ตอบที่มีที่อยู่อาศัยปัจจุบันที่ แยกต่างหาก พบว่า ที่อยู่อาศัยในปัจจุบันไม่มีความสัมพันธ์กับความเห็นเกี่ยวกับผลของการมี ส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการปัญหา ซึ่งจากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างว่าการมีส่วนร่วม ของคนกลุ่มใดสำคัญที่สุดในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ประกอบการและชนชั้นกลางมี ความเห็นเกี่ยวกับกลุ่มสำคัญที่สุดที่ควรมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาอันดับแรกคือ ประชาชน ทั่วไป โดยเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความเห็นเกี่ยวกับกลุ่มสำคัญที่สุดที่ควรมีส่วนร่วมในการ จัดการปัญหาระหว่างผู้ตอบที่มีที่อยู่อาศัยปัจจุบันแยกต่างหาก พบว่า ที่อยู่อาศัยในปัจจุบันไม่มีความ สัมพันธ์กับความเห็นเกี่ยวกับกลุ่มสำคัญที่สุดที่ควรมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหา

เมื่อสอบถามความเห็นจากกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับแนวทางที่ได้ผลในการจัดการปัญหา พบว่า ในภาพรวมผู้ประกอบการและชนชั้นกลางมีความเห็นเกี่ยวกับแนวทางที่ได้ผลในการจัดการ ปัญหาอันดับแรกคือ ณรงค์เผยแพร่ความรู้ โดยผู้ประกอบการมีความเห็นเกี่ยวกับแนวทางที่ได้ผล อันดับแรกคือ ณรงค์เผยแพร่ความรู้ ส่วนชนชั้นกลางมีความเห็นเกี่ยวกับแนวทางที่ได้ผลอันดับ แรกคือ การสอดส่องดูแล และเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความเห็นเกี่ยวกับแนวทางที่ได้ผลระหว่าง ผู้ตอบที่มีตำแหน่งทางสังคมที่แยกต่างหาก พบว่า ตำแหน่งทางสังคมของผู้ตอบแบบสอบถามไม่มี ความสัมพันธ์กับความเห็นเกี่ยวกับแนวทางที่ได้ผลในการจัดการปัญหา

ตอนที่ 3 แนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

สถานศึกษาควรดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมตามกระบวนการจัดการอย่างเป็นระบบทั้ง ในด้านการวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การควบคุม การประสานงาน การรายงานผล และการงบประมาณ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา ชุมชน องค์กรทั้งของ รัฐและเอกชน รวมถึงผู้เกี่ยวข้องในการจัดการปัญหา

5.2 อภิปรายผล

จากผลการศึกษาบทบาทในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ครั้งนี้ ผู้ศึกษามีประเด็นสำคัญที่เห็นควรนำมาอภิปรายคือ

1. ด้านลักษณะสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่พบว่า สถานศึกษายังคงประสบปัญหาสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ อยู่ ทั้งปัญหาขยะ ปัญหาการจราจร ปัญหาพลังงาน ปัญหามลพิษ ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาอากาศเป็นพิษ และปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่สาธารณะ โดยสาเหตุของปัญหาเกิดจากการขาดระเบียบแนวทางการจัดการที่ชัดเจน บุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาขาดจิตสำนึก ระเบียบวินัย และความร่วมมือในการแก้ปัญหา ร่วมกัน ซึ่งลักษณะที่เกิดขึ้นดังกล่าวอาจเกิดจากนโยบาย มาตรการหรือกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาที่ยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน ตามแนวทางระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ของ ปราณี พันธุมสินชัย (2544) ที่กล่าวถึง องค์ประกอบของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ว่าต้องประกอบด้วย การกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อม การวางแผน การเริ่มปฏิบัติการและดำเนินการ การตรวจและการแก้ไข และการพิจารณาทบทวนโดยผู้บริหาร นอกจากนี้ปัญหาสิ่งแวดล้อมดังกล่าวอาจเกิดจากการขาดโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาของบุคคลที่เกี่ยวข้องตามแนวคิดของ สานิตย์ บุญชู (2525) ที่กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมว่าประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา เพื่อจะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสามารถเรียนรู้และวิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง มองเห็นสาเหตุของปัญหาได้ชัดเจนมากขึ้น การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในการวางแผน และมีส่วนร่วมในการกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันและได้เรียนรู้การปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เพื่อทำให้บุคคลได้ตระหนักว่ากิจกรรมที่ตนมีส่วนร่วมนั้นดีหรือไม่เพียงใด ควรดำเนินการต่อไปอย่างไรและทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งจะส่งผลถึงการดำเนินการในอนาคตต่อไป เช่นเดียวกับแนวคิดของไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527) ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องว่า ต้องมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา สาเหตุ และความต้องการของชุมชน ร่วมคิดสร้างรูปแบบการพัฒนา หรือแก้ปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน ร่วมกำหนดทิศทาง แผนงาน โครงการหรือกิจกรรม ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และร่วมบริหารวางแผน พัฒนาทั้งสติปัญญา แรงงานและทุนตามขีดความสามารถ รวมทั้งควบคุม ติดตาม ประเมินผล และซ่อมบำรุงรักษาผลที่เกิดจากกิจกรรมนั้น ๆ

2. ด้านบทบาทในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่พบว่า มี 2 ลักษณะ ได้แก่ บทบาทการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษา และ

บทบาทที่สถานศึกษามีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา โดยสถานศึกษามีการวางแผน การจัดแบ่งหน้าที่และบุคลากรที่รับผิดชอบ การควบคุม การประสานงาน การรายงานผล และการงบประมาณ ซึ่งการจัดการภายในสถานศึกษาจะมุ่งเน้นส่งเสริมให้ครูอาจารย์ นักเรียน พ่อค้าแม่ค้าในสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาและการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมร่วมกัน เพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่บุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้พบเห็น ชุมชนและสังคมภายนอก โดยพิจารณาถึงสภาพ ระดับความรุนแรงและลำดับความความสำคัญของปัญหา และดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การแก้ไขปัญหามลพิษในด้านต่าง ๆ รวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดแทรกแนวคิด ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมแก่นักเรียนในทุกระดับชั้น เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและมีทัศนคติและค่านิยมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนการจัดการสิ่งแวดล้อมภายนอกสถานศึกษาจะเน้นการประสานงาน การปฏิสัมพันธ์ ความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรและกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหา โดยดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดปีการศึกษา ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางของ ปรียาพร พรหมพิทักษ์ (2538) ซึ่งกล่าวถึงการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาว่า ควรพัฒนาสถานศึกษาให้มีสิ่งแวดล้อมที่ดีเป็นแบบอย่างแก่ชุมชน สังคม จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาความคิดหลักในด้านสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมกิจกรรมในพื้นที่ธรรมชาติ การส่งเสริมกิจกรรมออกสู่ชุมชน และการปลูกฝังการอนุรักษ์ในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากสถานการณ์สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาที่ยังพบว่ามีปัญหามลพิษอยู่ โดยเฉพาะปัญหาด้านขยะ ซึ่งมีสาเหตุเนื่องจาก ขยะมีจำนวนมาก แต่จำนวนถังขยะมีไม่เพียงพอและเหมาะสมกับปริมาณขยะที่มีในแต่ละวัน นอกจากนี้ นักเรียนยังขาดจิตสำนึกที่ดี และการมีวินัยในการทิ้งขยะ รวมถึงโรงเรียนขาดระเบียบหรือแนวทางในการจัดการที่ชัดเจน ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ มนตรี แสงศักดิ์ (2537) ที่ศึกษาสภาพการจัดการกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาของ โรงเรียน เอกชนในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า สภาพการจัดการกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนที่มีกิจกรรมอยู่ในระดับน้อยส่วนหนึ่งคือ การจัดถังขยะโดยเฉพาะถังขยะแบบแยกประเภท การจัดให้มีการนิเทศแก่ครูในเรื่องการจัดการกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษา การจัดทำจุลสารหรือจดหมายข่าว สิ่งแวดล้อมเผยแพร่ การจัดรายการเสียงตามสายเพื่อเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การจัดให้นักเรียนจัดตั้งชุมชนอนุรักษ์หรือพัฒนาสิ่งแวดล้อม และการส่งนักเรียนเข้าค่ายสิ่งแวดล้อม

จากลักษณะบทบาทของสถานศึกษาในการจัดปัญหาสิ่งแวดล้อมดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษายังไม่ประสบความสำเร็จในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ เท่าที่ควร ดังนั้นสถานศึกษาควรมีการดำเนินการจัดการปัญหาให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น รวมทั้งมี

นโยบายและมาตรการในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางการจัดการที่ชัดเจน ซึ่งจะส่งผลให้สามารถจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ อย่างยั่งยืน

3. ผลการศึกษาซึ่งแสดงว่าตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ระหว่างกันนั้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ รุ่ง โพธิ์ศรี (2541) ที่ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองของเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า ความแตกต่างของลักษณะประชากรจะทำให้ความคิดเห็นต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองแตกต่างกันด้วย เช่น ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน จะมีความเห็นต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองในปัจจุบันและในอนาคตด้านการจัดการคุณภาพน้ำ การจัดการขยะมูลฝอย การจัดการภูมิทัศน์เมืองและการจัดการมลพิษทางอากาศที่แตกต่างกัน ซึ่งผลจากการศึกษาครั้งนี้ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นด้านต่าง ๆ ได้แก่ อายุและการศึกษามีความสัมพันธ์กับการประเมินปัญหาสิ่งแวดล้อม อายุและที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถามมีความสัมพันธ์กับการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ดังกล่าวอาจเนื่องจากบุคคลที่มีลักษณะพื้นฐานทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันย่อมมีประสบการณ์ ความรู้ ความคิด ทัศนคติ และมุมมองของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันนั่นเอง

จากลักษณะดังกล่าวข้างต้นบทบาทของสถานศึกษาในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมจึงควรนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 มาปรับประยุกต์ใช้ เพื่อให้สามารถจัดการปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมถึงการพิจารณาถึงลักษณะตัวแปรทางประชากรของประชาชนร่วมด้วย ตัวอย่างเช่น หากอายุและระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการประเมินปัญหาสิ่งแวดล้อม อายุและที่อยู่อาศัยในปัจจุบันมีความสัมพันธ์กับการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม การดำเนินการเพื่อจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมควรต้องนำ อายุ ระดับการศึกษา และที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของกลุ่มประชาชนที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา มาพิจารณาว่า อายุแต่ละช่วง การศึกษาแต่ละระดับ และลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน มีความคิดเห็นอย่างไรต่อการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากผลการศึกษาดังบทบาทของสถานศึกษาในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม มีข้อเสนอแนะมาตรการในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังนี้

มาตรการที่ 1 การรณรงค์เพื่อลดปริมาณขยะในโรงเรียน

หลักการ ลดปริมาณของเสียให้เหลือน้อยที่สุด แยกขยะเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่

กระบวนการและขั้นตอน

1. โรงเรียนควรมีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และมาตรการการแก้ปัญหาขยะและข้อบังคับให้ชัดเจน เช่น นโยบายเขตปลอดขยะในชั้นเรียน ห้องประชุม โรงอาหาร รวมถึงการลงโทษกับผู้ฝ่าฝืน ละเอียด ฯลฯ

2. นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาขยะสำหรับนักเรียนแล้ว ควรส่งเสริมให้ความรู้ รณรงค์ให้บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองของนักเรียน รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง ตระหนักถึงความสำคัญและผลกระทบของปัญหาขยะที่เกิดขึ้น โดยดำเนินการจัดกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ที่เน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองของนักเรียน รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เช่น การเปลี่ยนการใช้วัสดุที่ย่อยสลายช้ามาเป็นวัสดุที่ย่อยสลายง่าย การคัดเลือกแยกขยะให้ถูกสุขวิธี การนำขยะหรือวัสดุที่เหลือใช้มากลับมาใช้ใหม่โดยการประดิษฐ์ ฯลฯ ซึ่งกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่จะจัดขึ้นอาจจัดในรูปแบบของนิทรรศการ หรือจัดเป็นโครงการสัปดาห์กำจัดขยะ ฯลฯ

3. ดำเนินการติดตามและประเมินผลของการดำเนินกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ประสพปัญหาด้านใดบ้างเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ต่อไป

4. ดำเนินการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลจากการดำเนินการให้บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองของนักเรียน รวมถึงผู้เกี่ยวข้องรับทราบถึงผลที่เกิดขึ้น เพื่อให้แสดงให้เห็นถึงความจริงจังกในการดำเนินงาน และเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความรู้อถึงการมีส่วนร่วมและต้องการที่จะเข้าร่วมอีก

All rights reserved

มาตรการที่ 2 การรณรงค์เพื่อลดปริมาณน้ำเสียในโรงเรียน

หลักการ ลดปริมาณน้ำเสียให้เหลือน้อยที่สุด บำบัดน้ำเสียเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่
กระบวนการและขั้นตอน

1. โรงเรียนควรมีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และมาตรการการแก้ปัญหาหน้าเสียให้ชัดเจน เช่น นโยบายการบำบัดน้ำเสีย การนำน้ำเสียที่บำบัดแล้วมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ฯลฯ
2. กรณีโรงเรียนที่ไม่มีระบบการบำบัดน้ำเสียควรดำเนินการสร้างบ่อบำบัดให้ถูกต้อง แล้วทดสอบคุณภาพน้ำที่บำบัดแล้วโดยอาจร่วมมือกับองค์หน่วยงานทางสิ่งแวดล้อม เช่น ภาควิชาสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ว่าคุณภาพน้ำมีลักษณะเช่นใด เพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านใดได้บ้าง เช่น ด้านเกษตรกรรม ส่วนโรงเรียนที่มีระบบบำบัดน้ำเสียก็ควรตรวจสอบด้วยเช่นกัน
3. จัดการเรียนรู้การสอนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาน้ำเสียสำหรับนักเรียน และควรส่งเสริมให้ความรู้ รณรงค์ให้บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองของนักเรียน รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง ตระหนักถึงความสำคัญและผลกระทบของปัญหาน้ำเสียที่เกิดขึ้น โดยดำเนินการจัดกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ที่เน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองของนักเรียน รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เช่น การนิเทศการผลกระทบจากน้ำเสีย การทัศนศึกษาแหล่งที่ได้รับผลกระทบจากน้ำเสีย ผู้ได้รับโทษภัยจากน้ำเป็นพิษน้ำเสีย แหล่งที่นำน้ำเสียที่บำบัดแล้วมาใช้ในการเกษตร เช่น ที่ศูนย์เกษตรตำบลแม่เหียะ ฯลฯ
5. ดำเนินการติดตามและประเมินผลของการดำเนินกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ประสพปัญหาด้านใดบ้างเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ต่อไป
6. ดำเนินการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลจากการดำเนินการให้บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองของนักเรียน รวมถึงผู้เกี่ยวข้องรับทราบถึงผลที่เกิดขึ้น เพื่อให้แสดงให้เห็นถึงความจริงจังกังในการดำเนินงาน และเพื่อให้ผู้ที่ร่วมเกิดความรู้ถึงการมีส่วนร่วมและต้องการที่จะเข้าร่วมอีก

มาตรการที่ 3 การรณรงค์เพื่อลดปัญหาการจราจรในโรงเรียน

หลักการ จัดระบบการจราจรภายใน เน้นระบบขนส่งมวลชน

กระบวนการและขั้นตอน

1. โรงเรียนควรมีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และมาตรการรักษาระเบียบการใช้นถนนและข้อบังคับให้ชัดเจน เช่น นโยบายเส้นทางการสัญจร การใช้ผิวการจราจร การร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในการจัดระบบขนส่ง ฯลฯ
2. จัดระบบเส้นทางการสัญจรภายในให้มีความคล่องตัว เช่น การเดินรถทางเดียว การห้ามจอดรถบนผิวการจราจร จัดพื้นที่จอดรถภายในให้มีความเหมาะสม จัดเส้นทางเดินของบุคคลไม่ให้ทับ หรือกีดขวางการจราจร การห้ามนักเรียนนำรถจักรยานยนต์มาจอดในโรงเรียน ฯลฯ
3. จัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการจราจรสำหรับนักเรียน ส่งเสริมให้ความรู้ รณรงค์ให้บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองของนักเรียน รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญและผลกระทบของปัญหาการจราจรที่เกิดขึ้น โดยดำเนินการจัดกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ที่เน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เช่น การใช้ระบบขนส่งมวลชน การปฏิบัติตามระเบียบ กฎจราจร การดูแลตรวจสอบสภาพรถยนต์อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่จะจัดขึ้นอาจจัดในรูปแบบของนิทรรศการ หรือจัดเป็นโครงการต่าง ๆ ฯลฯ
4. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบขนส่งมวลชน เช่น ตำรวจจราจร เทศบาลนครเชียงใหม่ ฯลฯ เพื่อร่วมมือหาแนวทางการจัดระบบขนส่งมวลชนสำหรับโรงเรียนให้มีความเหมาะสม
5. ดำเนินการติดตามและประเมินผลของการดำเนินกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ประสบปัญหาด้านใดบ้างเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ต่อไป
6. ดำเนินการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลจากการดำเนินการให้บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองของนักเรียน รวมถึงผู้เกี่ยวข้องรับทราบถึงผลที่เกิดขึ้น เพื่อให้แสดงให้เห็นถึงความจริงจังในการดำเนินงาน และเพื่อให้ผู้ที่ร่วมเกิดความรู้ถึงการมีส่วนร่วมและต้องการที่จะเข้าร่วมอีก

มาตรการที่ 4 การรณรงค์เพื่อลดปัญหาอากาศเป็นพิษในโรงเรียน

หลักการ ปัญหาอากาศเป็นพิษในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดระบบการจราจร ดังนั้นต้องดำเนินการควบคู่กับการจัดการปัญหาการจราจร

กระบวนการและขั้นตอน

1. โรงเรียนควรมีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และมาตรการการแก้ปัญหาอากาศเป็นพิษและข้อบังคับให้ชัดเจน เช่น นโยบายควบคุมการจราจร การใช้รถยนต์และรถจักรยานยนต์ในโรงเรียน ฯลฯ
2. จัดระบบเส้นทางการสัญจรภายในให้มีความคล่องตัว การห้ามจอดรถบนผิวการจราจร ซึ่งจะช่วยให้รถติด และปล่อยควันเสียปริมาณมากในบริเวณ โรงเรียนเป็นเวลานาน การห้ามสารถัดจักรยานยนต์ในบริเวณ โรงเรียน ฯลฯ
3. จัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการจราจรสำหรับนักเรียน ส่งเสริมให้ความรู้ รณรงค์ให้บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองของนักเรียน รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญและผลกระทบของปัญหาที่เกิดขึ้น โดยดำเนินการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่เน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองของนักเรียน รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เช่น การไม่คิดเครื่องรถเพื่อรอรับบุตรหลานเป็นเวลานาน การใช้ระบบขนส่งมวลชน การปฏิบัติตามระเบียบ กฎจราจร การดูแลตรวจสอบสภาพรถยนต์อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่จะจัดขึ้นอาจจัดในรูปแบบของนิทรรศการ หรือจัดเป็นโครงการต่าง ๆ ฯลฯ
4. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบขนส่งมวลชน เช่น ตำรวจจราจร เทศบาลนครเชียงใหม่ ฯลฯ เพื่อร่วมมือหาแนวทางการจัดระบบขนส่งมวลชนสำหรับโรงเรียนให้มีความเหมาะสม
5. ดำเนินการติดตามและประเมินผลของการดำเนินกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ประสบปัญหาด้านใดบ้างเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ต่อไป
6. ดำเนินการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลจากการดำเนินการให้บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองของนักเรียน รวมถึงผู้เกี่ยวข้องรับทราบถึงผลที่เกิดขึ้น เพื่อให้แสดงให้เห็นถึงความจริงจังกในการดำเนินงาน และเพื่อให้ผู้ที่ร่วมเกิดความรู้ถึงการมีส่วนร่วมและต้องการที่จะเข้าร่วมอีก

มาตรการที่ 5 การรณรงค์เพื่อลดปัญหาการใช้พลังงานในโรงเรียน

หลักการ ลดการใช้พลังงาน ใช้พลังงานอย่างคุ้มค่า

กระบวนการและขั้นตอน

1. โรงเรียนควรมีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และมาตรการการแก้ปัญหาการใช้พลังงานและข้อบังคับให้ชัดเจน เช่น นโยบายควบคุมการปิดเปิดไฟฟ้าช่วงเวลาเรียน การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น การเปลี่ยนหลอดไฟที่ประหยัดพลังงาน การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในโรงเรียน ฯลฯ
2. ประสานงาน ปรีกษา และขอข้อมูลจากการพลังงานแห่งชาติเกี่ยวกับลักษณะการใช้พลังงานแต่ละชนิดเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการลดปัญหาการใช้พลังงานในโรงเรียน
3. จัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการใช้พลังงานสำหรับนักเรียน ส่งเสริมให้ความรู้ รณรงค์ให้บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองของนักเรียน รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง ตระหนักถึงความสำคัญและผลกระทบของปัญหาที่เกิดขึ้น โดยดำเนินการจัดกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ที่เน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เช่น การประหยัดไฟฟ้าเมื่อเลิกใช้ การเลือกใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า ซึ่งกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่จะจัดขึ้นอาจจัดในรูปแบบของใบปลิว โปสเตอร์ แผ่นพับ นิทรรศการ หรือจัดเป็นโครงการต่าง ๆ ฯลฯ
4. ดำเนินการติดตามและประเมินผลของการดำเนินกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ประสบปัญหาด้านใดบ้างเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ต่อไป
5. ดำเนินการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลจากการดำเนินการให้บุคลากรในสถานศึกษา รวมถึงผู้เกี่ยวข้องรับทราบถึงผลที่เกิดขึ้น เพื่อให้แสดงให้เห็นถึงความจริงจังกในการดำเนินงาน และเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความรู้ถึงการมีส่วนร่วมและต้องการที่จะเข้าร่วมอีก

มาตรการที่ 6 การรณรงค์เพื่อลดปัญหาภูมิทัศน์ในโรงเรียน

หลักการ ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ ลดปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาภูมิทัศน์

กระบวนการและขั้นตอน

1. โรงเรียนควรมีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และมาตรการการแก้ปัญหาภูมิทัศน์อย่างชัดเจน เช่น นโยบายการก่อสร้างอาคาร การปรับปรุงอาคาร เช่น รูปแบบและลักษณะอาคาร การไม่สร้างอาคารสูง การไม่ติดตั้งป้ายโฆษณา ฯลฯ
2. ประสานงาน ปรีกษา และขอข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภูมิทัศน์ เช่น คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภาควิชาภูมิสถาปัตย์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการลดปัญหาภูมิทัศน์ของโรงเรียน
3. ดำเนินการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของโรงเรียน
4. จัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาภูมิทัศน์สำหรับนักเรียน ส่งเสริมให้ความรู้ รณรงค์ให้บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองของนักเรียน รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญและผลกระทบของปัญหาที่เกิดขึ้น โดยดำเนินการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่เน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เช่น การไม่ติดตั้งป้ายโฆษณาบดบังทัศนียภาพ การสร้างสิ่งปลูกสร้างที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่จะจัดขึ้นอาจจัดในรูปแบบของใบปลิว โปสเตอร์ แผ่นพับ นิทรรศการ หรือจัดเป็นโครงการต่าง ๆ ฯลฯ
5. ดำเนินการติดตามและประเมินผลของการดำเนินกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ประสบปัญหาด้านใดบ้างเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ต่อไป
6. ดำเนินการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลจากการดำเนินการให้บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองของนักเรียน รวมถึงผู้เกี่ยวข้องรับทราบถึงผลที่เกิดขึ้น เพื่อให้แสดงให้เห็นถึงความจริงจังกในการดำเนินงาน และเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความรู้อถึงการมีส่วนร่วมและต้องการที่จะเข้าร่วมอีก

มาตรการที่ 7 การรณรงค์เพื่อลดปัญหาพื้นที่สาธารณะในโรงเรียน

หลักการ ปรับปรุงพื้นที่สาธารณะ ลดปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาพื้นที่สาธารณะ
กระบวนการและขั้นตอน

1. โรงเรียนควรมีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และมาตรการการแก้ปัญหาพื้นที่สาธารณะอย่างชัดเจน เช่น นโยบายการจัดวางผังพื้นที่ สาธารณะอย่างเหมาะสม บริเวณใดควรเป็นพื้นที่สาธารณะ การปลูกต้นไม้จัดสวนหย่อม ฯลฯ
2. ประสานงาน ปรีกษา และขอข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่ การปลูกต้นไม้ เช่น คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ ภาควิชาภูมิสถาปัตย์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการจัดการพื้นที่สาธารณะของโรงเรียน
3. ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะให้เหมาะสม
4. จัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาพื้นที่สาธารณะสำหรับนักเรียน ส่งเสริมให้ความรู้ รณรงค์ให้บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองของนักเรียน รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง ตระหนักถึงความสำคัญและผลกระทบของปัญหาที่เกิดขึ้น โดยดำเนินการจัดกิจกรรม หรือโครงการต่าง ๆ ที่เน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เช่น ข้อควรปฏิบัติในการใช้พื้นที่สาธารณะร่วมกัน ซึ่งกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่จะจัดขึ้นอาจจัดในรูปแบบของโปสเตอร์ โปสเตอร์ แผ่นพับ นิทรรศการ หรือจัดเป็นโครงการต่าง ๆ ฯลฯ
5. ดำเนินการติดตามและประเมินผลของการดำเนินกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ประสบปัญหาด้านใดบ้างเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ต่อไป
6. ดำเนินการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลจากการดำเนินการให้บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองของนักเรียน รวมถึงผู้เกี่ยวข้องรับทราบถึงผลที่เกิดขึ้น เพื่อให้แสดงให้เห็นถึงความจริงจังกในการดำเนินงาน และเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความรู้อถึงการมีส่วนร่วมและต้องการที่จะเข้าร่วมอีก

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาอื่น ๆ ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่
2. ควรศึกษาบทบาทในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาอื่น ๆ ที่มีบริบททางสังคมใกล้เคียงกับสถานศึกษาในเทศบาลอื่นและนอกเขตเทศบาล

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved